

FIRAT SUNEL İLE MÜLÂKAT

Mülâkat: Nilüfer DEVRİŞOVA

Sayın Sunel, Ahıska Türklerinin geçmiş hayatına dair sahneler sunan romanınızdan dolayı tebrik ve teşekkür ederiz. Okuyucularımızla sizi şahsen de tanıştırmak amacıyla bazı sorular sormak istiyoruz. Önce Fırat Sunel Bey kimdir? Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Ben bir modern çağ göçebesiyim. İki kelimeyle kendimi “Yazar-diplomat” olarak tanımlayabilirim. Yirmi yıllık diplomatım ve şu anda Almanya’da Düsseldorf Başkonsolosu olarak görev yapıyorum. **Bizim Ahıska** dergisinin okurları beni **Salkım Söğütlerin Gölgesinde** isimli romanın yazarı olarak tanırlar. İzmir’in Ödemiş ilçesinde doğdum, evliyim, iki çocuğum var. Liseyi İzmir’de okudum. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Bochum Ruhr Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tahsil gördüm. Bahse konu romanımdan sonra pek çok kimse benim Ahıska Türkü olduğumu düşünmüştür. Muhaciriz, ama Kafkasya’dan değil, Ege Denizi’nin karşı yakasından mübadeleyle gelmişiz.

Ahıska ve Ahıska Türkleri konusuyla ne zaman ve nasıl tanıştınız?

Ahıska Türkleriyle tanışmam ve bu konuyla profesyonel olarak ilgilenmem, Tiflis Büyükelçiliği Müsteşarı olarak görev yaptığım yıllara dayanır. 2004 Kasımında sürgünün 60. Yıldönümü vesilesiyle eski Sovyet coğrafyasının dört bir yanından onlarca Ahıska Türkü bir konferans için Tiflis’e gelmişlerdi. Aralarında pek çoğu sürgünü bire bir yaşamış büyüklerimiz vardı. Konfe-

ranstan sonra hep birlikte iki otobüse atlayıp Ahıska bölgesine gittik. 1944’den bu yana farklı ülkelere saçılmış vaziyette yaşayan Ahıska Türklerinin grup olarak ata topraklarına yaptığı ilk ziyaret olması sebebiyle tarihî bir gündü. Terk etmek zorunda oldukları virane köylerini onlarla birlikte gezdim, kendi yaşadıkları veya babalarından duydukları acı hikâyelerini dinledim. Bazılarının köyleri bile kalmamıştı. Onların insanın yüreğini yakan hikâyelerinden, insanlıklarından, çalışkanlıklarından etkilenmemek mümkün değil. Bazıları yanlarında getirdikleri poşetlere eski köylerinden toprak dolduruyorlardı, nedenini sorduğumda babalarının vasiyeti olduğunu ve bu toprağı dönüşte onların mezarlarına serpeceklerini söylediler. Ahıska Türkleri konusu profesyonel anlamda meslekî hayatımda da önemli yer tutuyordu. Gürcistan’da çıkan geri dönüş yasasının hazırlanma aşamasında sık sık Ahıska Türkleri ve Gürcü makamlarıyla bir araya gelerek istişarelerde bulunuyor, kendim de bir hukukçu olduğum için görüşlerimi iletiyordum. O dönemki çalışmalarımızı Tiflis’teki Ahıska Türkleri temsilcisi İsmail Molidze (Andalı) çok yakından bilir.

Ahıska’ya daha sonra da gitme imkânınız oldu mu? Köyleri dolaştınız mı?

Gürcistan’da görevli olduğum dört yıl boyunca Ahıska bölgesine sayısız seferler gittim. Gitmediğim bölge kalmadı diyebilirim. Köy köy dolaştım, insanlarla konuştum. Cipimin çıkmadığı yerlere de tırmandım. Kitabımdaki yalnızca iki paragraflık bir tasvir bölümünü yazmak için özel olarak Ahıska’ya gidip iki gün kaldığımı hatırlıyorum.

Ahıska seyahatlerinizde bizim halkımızın izlerini gördünüz mü? Neler hissettiniz?

Tabii ki, etkilenmemek mümkün değil. Bunları da aslında bir ölçüde romanımda yazdım: Otar’ın yıllar sonra Ahıska’ya geldiğinde neler hissettiğini, romanın son bölümünde de Ömer Ahmetov’un 65 yıl sonra köyüne geldiğinde karşılaştığı manzarayı anlatıyorum. Pazar yerinin eskiden de aynı şekilde olduğunu söylüyorlar. O kadar güzel bir bölge ki, sürgüne gidenlerin kalplerini neden orada bıraktıklarını çok iyi anlıyor insan.

Köylerde çok sayıda terk edilmiş ev var. Bunların Türk evleri olduğu belli. Bazı evlerin kime ait olduğunu diğer köylüler hatırlıyorlar, bana o zamanki

sahiplerinin isimlerini

söylediler. Virane hamamlar, ca-

miler gördüm. Pek çok cami daha Sovyet

zamanında kapatılmış ve başka amaçlarla kullanıl-

mış. Fakat ne için kullanılmış olurlarsa olsunlar cami oldukları

hâlâ anlaşılıyor. Adıgön'ü, Abastuman'ı, Aspinza'yı gezdim günlerce.

Rahmetli Yusuf Serveroğlu'nun köyüne de gittim meselâ. Onların evi ol-

duğunu söyleyerek dere kenarında hâlâ ayakta duran bir evi gösterdiler,

ne kadar doğru bilemiyorum tabi. Beni en çok etkileyen ise artık yerlerinde

yeller esen köyler oldu. Taş taş üstüne kalmamış, bir zamanlar orada insanların

yaşadığına şahitlik edecek hiçbir şey yok! Seyahatlerim sırasında yöredeki ihti-

yarlarla da konuşma imkânım oldu. Türk olduğumu söyleyince çok yakın ilgi göster-

diler. Sürgün günlerini konuşurken gözleri doldu, Ahıska Türkleriyle ilgili söyledikleri

"Qargad Halqi" (İyi halktır) sözleri hâlâ kulaklarımda. Şimdiki nesiller ve sonradan oraya

yerleştirilenler Ahıska Türklerini tanımasalar, hatta biraz kuşkuyla yaklaşırsalar da, o günleri yaşayan az sayıdaki

ihtiyar, Ahıska Türklerini unutamamışlar.

Bir diplomatın roman yazması pek rastlanan şey değil, ne dersiniz? Edebiyat ve yazı tecrübeniz var mıydı?

Biz diplomatlar kalemle barışığız, Dışişleri Bakanlığı'nın bağrından çok değerli yazarlar çıkmıştır. Fakat haklısınız, roman bizim camiada alışılmış bir eser türü değil. Hatta roman yazan meslekten ilk Türk diplomatı olduğumu söyleyebilirim. Tabi bir eser çıkarmak uzun yılların birikimini ve yazma alışkanlığını gerektiriyor. Daha önce pek çok kısa hikâye yazdım, yazmayı öğrendiğim günden bu yana sürekli okur ve yazarım. En büyük hayalim bir gün roman yazmaktı. Bunun için aslında emekli olmayı bekliyordum. Fakat Ahıskalılar beni öylesine etkiledi ki, o kadar beklemeden bir roman yazmak bana kismet oldu. Romanımdan önce bir kısa hikâye yazmıştım, ismi "Ahıskalı" idi. Bu hikâyem, çevremde ilgiyle karşılandı. Bundan aldığım cesaretle de romanımı yazmaya başladım. Hazırlık aşaması hariç tam 4,5 yıl sürdü yazmak...

Sizi Salkım Söğütlerin Gölgesinde adlı romanı yazmaya sevk eden duygu ve düşünceler nelerdir?

Bu sorunun cevabı romanımın son bölümünde gizli. O bölümdeki karşılaşma yaşanmış bir olaydan

AHISKA TÜRKLERİNİN ACILARI ROMAN OLDU

Türkiye'in Düsseldorf Başkonsolosu Fırat Sunel'in, Ahıska Türklerini anlatan "Salkım Söğütlerin Gölgesinde" adlı kitabı piyasaya çıktı

Türkiye'nin Düsseldorf Başkonsolosu Fırat

fade eden Sunel, "Salkım Söğütlerin Gölgesinde" adlı ilk romanını Türkiye'nin Tiflis

göçmenliği'nde 4 yıl müsteşar ve ardından Dışiş-

leri Bakanlığı'nda Dairesi

olduğunu ifade etti.

ROMANIN KONUSU

Başkonsolos Sunel'in romanında, 2. Dünya Savaşı'nın gölgesinde Gürcistan'da Ermeni, Yahudi, Gürcü, ve Türklerin Ahıska bölgesinde Ömer

testlukları

olaylar ve bir köy-

arıyla

si

üm

Basından: 18 Ocak 2011 Sabah gazetesi.

esinlenilmiştir. Bir keresinde Kazakistan Ahıska Türklerinden rahmetli Veli Ahmedov'la yöreyi gezmiştik. Son bölümü işte o gezimizden esinlendim. Onun yıllar sonra köyünün yerinde yeller estiğini gördüğünde yüzüne yerleşen keder, eski bir dostunu bulup konuştuğunda sesinin titremesi gözümün önünden gitmiyor. Haber salmıştım, ben Tiflis'te görev yaptığım süre zarfında oraya gelen sürgünü yaşamış bütün Ahıska Türkleri beni ziyaret ederlerdi. Onlarla konuşup, hatıralarını dinledim seslerini kaydettim. Bu malzeme daha sonra romanımı yazarken bana çok önemli kaynak oldu.

Bu roman bölgede yaşayan Türk, Ermeni ve Gürcü unsurların ortak hayatını anlatmaktadır. Bu açıdan bakınca bazıları buna, tam bir Ahıska Türkleri romanı değil, diyorlar. Bu hususta siz neler söylemek istersiniz?

Doğrudur. Bu bir Ahıska Türkleri romanı değil, merkezinde Ahıska Türklerinin yer aldığı bir dönem romanıdır. Sadece Ahıska Türklerini değil, sürgün edildikleri dönemi de mümkün olabildiğince yansıtmaya çalıştım. Ahıska Türklerini anlatırken onların çevrelerine ve etkileşim içinde bulundukları, hayatlarında yer

Yazarın bölgeyi ziyareti sırasında görüştüğü kişilerden Ahıska Türklerinin sürgününü hatırlayıp üzülen yaşlı bir Gürcü karı koca. Foto: F. Sunel

eden insanlara da yer verdim. Aynı zaman dilimini paylaşan Ermeni terziyi, Yahudi bakkalı ve Gürcü komşuyu tanımadan Ahıska Türklerinin hayatını da tam olarak kavramamız mümkün değil. Çünkü iç içeler. Köylerde Türkler çoğunlukta, Ahıska şehrinde ise Türk olmayanlar... Günlük hayatta da sürekli temas halindeler. Dolayısıyla bu ilişkiye değinmeden sadece Ahıska Türklerini anlatmak büyük bir eksiklik olurdu. Ancak yazdığım dönemin kalbinde tabii ki Ahıska Türkleri, onların yaşantısı ve acı sürgünleri var. Aynı zamanda Kafkasya'nın renkli ve masalsı yaşantısını da görürüz. Kahramanlarımız da yalnızca Ahıska Türklerinden ibaret değil, pek çok yerde Ahıska Türklerini başkalarının gözünden anlatmaya çalıştım. Belki de bu sayede roman, Ahıska Türklerinin dışına çıkarak geniş bir kitleye ulaştı ve ilgi çekti. Daha önce Ahıska Türklerinin varlığından bile haberdar olmayan pek çok kimse artık onları ve yaşadıkları acıları yakından tanıyor.

Artık Ahıska Türkü olmayanlar da 14-15 Kasım günlerinin hatırasını yaşatan yazı ve resimlere sosyal paylaşım sitelerinde yer veriyorlar. Bugüne kadar onlarca okurumdan aldığım e-posta ve mektuplarda, Ahıska Türklerinin dramından kitabımı okuyuncaya kadar haberdar olmadıklarını ve böyle bir facianın bu kadar az biliniyor olmasından dolayı üzüntü duyduklarını yazıyorlar.

Ahıska'da yaşayan unsurlar bu romanda her ne kadar dostça yaşıyor şeklinde ele alınmış olsa da bizim halkımızı tehdit eden "komşular" varmış.

Hatta sürgün sırasında gözleri önünde malı mülkü paylaşmış. Tabii ki bir romanda her husus ele alınamaz ama okuyucu bunları da görmek ister. Zira sizin okuyucunuz Ermeni ve Gürcü değil Ahıska Türkleri olacaktı. Bu hususu göz önünde bulundurma ihtiyacı duymadınız mı?

Başta da söylediğim üzere ben de bir muhacir çocuğuyum. Her göç, her sürgün bir gözyaşı demektir. Aile büyüklerim yaşadıkları acıları anlatırken kardeş gibi oldukları ve arkalarından gözyaşı döken Yunanlı komşularını da unutamıyorlardı. Aynı şey Ahıska Türkleri için de geçerli. Tabi ki onların gidişine sevinen, onlara orada bulunduğu

dönemde eziyet eden, malını mülkünü yağmalamaktan başka bir şey düşünmeyen kişiler de çoktu. Her şey güllük gülistanlık değildi. Zaten tarihe baktığınız zaman da bunun böyle olmadığını görürüz. Fakat roman bir edebî eserdir, kurgudur; ansiklopedi gibi her konuyu ele alma gibi bir misyonu yoktur. Ben 65 yıl sonra sürgünü anlatırken, sürgün öncesi o dönemdeki dostlukları ve paylaşımları öne çıkarmak istedim. 86 yaşındaki bir Gürcü, "Türkler gitti, bereket bitti!" demişti bana. Bu söz aslında bir romana bedel... Ben romanı belli bir okuyucu kitlesini hedefleyerek yazmadım. Eğer bu kitap yalnızca Ahıska Türklerine yönelik olarak kaleme alınan, sizin tabirinizle "tam bir Ahıska Türkleri romanı" olsaydı, Ahıska Türkleri dışında pek az okuyucuya ulaşır ve bu derecede etki yaratmazdı. Ahıska Türkleri kendi yaşadıkları dramı zaten iyi biliyorlar, bu kitap başkalarına da onların yaşadığı bu dramın aktarılması için bir vesile oldu.

Romanın yankıları nasıl oldu? Gerek Türk okuyucusu ve gerek Ahıskalılardan ne gibi tepki veya izlenimler geldi?

Romanımın oldukça büyük ilgi gördüğünü söyleyebilirim. Yabancı dile çevrilmesi için talepler geliyor. Yakında 4. Baskısını yapacak. Bütün büyük gazetelerin edebiyat sayfalarında kitabımla ilgili kapsamlı değerlendirmeler çıktı, hepsi de gayet olumlu. Tanınmış bazı değerli yazarlarımızın da kitabımla ilgili çok güzel şeyler yazdıklarını büyük bir mutlulukla okuyorum. Zülfü Livaneli bir köşe yazısında "Yüzbin Ahıskalı bir gece aniden tren vagonlarına doldurulup

Orta Asya sürgününe yollanıyorlar. Otuz binden fazla insan yolculuk sırasında ölüyor. Bu cümleyi okuduğumuz zaman sayı ve olaylar öne çıkıyor. Fazla etkilemiyor bizi. Fakat romanı elimize alıp, Ömer’le Nika’nın dostluklarını ve politikanın bu hayatları nasıl kararttığını okuduğumuz zaman trajedinin kişisel boyutu bizi sarsıyor...” diye yazmış. Cumhuriyet Kitap geniş yer ayırdığı kitabımı tanıtırken, “Etle tırnağın ayrılmasının öyküsü” diye bir başlık kullanmış. Yeni Şafak ise tam sayfalık değerlendirmesinde Ahıska Türklerinin istasyonda onları götürecek hayvan vagonlarını beklemelerini “bir garip bekleyiş” diye ara başlıkta aktarmış. Sayısız okuma ve imza günlerim oldu. Dünyanın en büyük kitap fuarı olan Frankfurt Kitap Fuarı’na iki kez davet edildim. Başlangıçta Ahıska Türklerinin kitabımı keşfetmesi biraz zaman aldı, ancak ikinci baskıdan sonra bu romandan haberdar oldular. Onlardan kitabımla ilgili o kadar içten ve duygusal tepkiler alıyorum ki, inanın okurken benim de gözlerim doluyor. Bunların bir kısmı yayınevi tarafından hazırlanan romanımın hayran sayfasında da var, ilgi duyanlar bakabilirler. (<http://www.facebook.com/SalkimSogutlerinGolgesinde?ref=hl>) Bu bağlamda 2011 yılında Ankara’da düzenlenen DATÜB’ün ilk kurultayına da davet edildim ve bana “Fahri Ahıska Türkü” unvanı verdiler. Ahıska Türkü olsun olmasın, pek çok okuyucum bana yazarak, “Ömer’in ağabeyleri askerden sağ salim dönüyorlar mı?”, “Veli ile Nino kavuşuyorlar mı?” türünden sorular yöneltiyorlar. Bu sorular, benim de anlatmak istediğim yarım kalmışlığı yansıtıyor; bir gece yarısı askerlerin kapıyı çalmasıyla yarım kalan hayatları ve umutları...

Bu romanı yazarken topladığınız bütün malzemeyi kullanabildiniz mi? Yahut şunu da yazsaydım dediğiniz hususlar var mı?

Yıllarca süren o kadar çok araştırma yaptım ki, hepsini bir romanda kullanabilmek mümkün değil. Kullanmaya çalışırsam da ortaya çıkan eser artık bir roman olmaktan çıkar, bir belgesel olur. Fakat araştırmalarım, onlarca ihtiyaçla

yaptığım sohbetler, çektiğim fotoğraflar, filmler, gezdiğim gördüğüm yerler sayesinde o dönemi içimde yaşatabildim. Zaten başka türlü tarihi bir roman yazmanın mümkün olamayacağını düşünüyorum.

Bu röportajınızı Bizim Ahıska dergisi adına yapıyoruz. Siz bu dergiyi tanıyor musunuz?

Ahıska Türklerine gönül veren biri olarak **Bizim Ahıska** dergisini çok yakından tanıyorum. Abone olduğum için düzenli olarak adresime de geliyor. Gürcistan’dayken veya Ankara’da Kafkasya Dairesi Başkanlığını yürütürken tüm gelişmelerin içinde biri olarak her şeyden haberdardım. Derginiz sayesinde buradan da olup biteni takip etme imkânım oluyor. Ayrıca bu vesileyle okuyucularınızın bilmediği bir hususu paylaşmak istiyorum. **Bizim Ahıska**’nın Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü değerli hocamız **Yunus Zeyrek**, “**Salkım Söğütlerin Gölgesinde**” romanının ilk okuması ve ön editörlüğünü yapan kişidir. O aşamada kendisinin değerli fikirlerinden çok istifade etmişim. Kendisine bu vesileyle okuyucularımızın huzurunda bir kez daha teşekkür ediyorum.

Yazarlık serüveniniz bundan sonra nasıl gidecek?

Yazarlık ve edebiyat bir tutkudur. İnsan bir kez bulaştı mı bir daha kurtulamaz. Dolayısıyla yeni roman çalışmalarım devam ediyor. Bu yıl içinde yeni bir romanım çıkacak, adı “İzmirlî”. Bu defa Ahıska Türklerinden bahsetmiyor, ama gizemli bir aşk hikâyesi içinde yine yerlerinden edilmiş, yüreğini bir yerde bırakıp göç edip gitmek zorunda kalmış insanların acı hikâyelerine de yer vermeye devam ediyor. Bana çok sık Ahıska Türklerinin sürgündeki hayatlarını da yazıp yazmayacağım soruluyor. Şu an için böyle bir projem yok. Ancak tabiatıyla ileride bu konuya tekrar eğilebilirim.

Çok teşekkür eder, sağlık ve başarılar dileriz.

Salkım Söğütlerin Gölgesinde
Profil Yayınları ISBN:9759963019

